

Laidiens: 10.03.2000., Nr. 90/91

Latvijas Republikas Ministru kabinets

2000.gada 7.martā Noteikumi Nr. 85

Rīgā (prot. Nr. 11, 12.§)

Kravas celtņu tehniskās uzraudzības kārtība

Izdoti saskaņā ar likuma

"Par bīstamo iekārtu tehnisko uzraudzību"

3.panta otro daļu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumos lietotie termini:

1.1. **izlice** - kravas celtņa nesošā konstrukcija, kas nodrošina kravas satveršanas ierīces nepieciešamo sniegumu (kravas celtņa pacelšanas mehānisma projekcijas garumu horizontālā plaknē no mehānisma pagrieziena ass līdz kravas satveršanas ierīces asij) un pacelšanas augstumu;

1.2. **kravas satveršanas ierīce** - trosē vai ķēdē iekarināta celšanas ierīce, kas paredzēta kravas tiešai satveršanai vai kravas satveršanas palīgierīču nostiprināšanai;

1.3. **kravas satveršanas palīgierīce** - palīgierīce kravas satveršanai, lai varētu pārvietot kravu telpā horizontālā un vertikālā virzienā.

2. Šie noteikumi nosaka kravas celtņu tehniskās uzraudzības kārtību, kā arī drošības prasības, kas jāievēro kravas celtņa valdītājam, organizējot un veicot darbus ar kravas celtni, lai neradītu draudus cilvēku dzīvībai, veselībai un īpašumam, kā arī videi.

3. Kravas celtnis ir cikliskas darbības celšanas iekārta, kas paredzēta ar kravas satveršanas ierīcēm nostiprinātas kravas pacelšanai un pārvietošanai.

4. Šie noteikumi neattiecas uz:

4.1. kravas celtņiem, kuru celtpēja ir mazāka par vienu tonnu;

4.2. speciālajiem kravas celšanas mehānismiem (piemēram, sliežu licēji, cauruļlicēji, krautņotājceltņi, autoiekrāvēji, elektroiekrāvēji);

4.3. ekskavatoriem, kas paredzēti darbam ar zemes rakšanas iekārtām vai pašgrābjiem;

4.4. rokas trīšiem;

4.5. montāžas polispastiem un konstrukcijām, kurām piekarināti celšanas mehānismi;

4.6. kravas celšanas mehānismiem, kuri ir tehnoloģiskās iekārtas sastāvdaļa;

4.7. speciālajiem celtņiem, ko izmanto avārijas un glābšanas darbiem.

5. Atkarībā no konstrukcijas kravas celtņus klasificē šādi:

5.1. tilta celtņi - celtņi, kuriem kravas satveršanas ierīce ir piekarināta kravas ratiņiem vai telferim, kas pārvietojas pa tiltu;

5.2. buka celtņi - celtņi, kuru nesošā konstrukcija balstās uz diviem balstiem (kājām), kas pārvietojas pa sliežu ceļu vai pa citādu ceļu;

5.3. izlices celtņi - pašgājēji grozāmceltņi, kam izlice vai torņa-izlices iekārta ir nostiprināta uz platformas, kura atrodas tieši uz gaitas šasijas;

5.4. torņa celtņi - grozāmceltņi ar izlici;

5.5. portālceltņi - pilna apgrieziena izlices celtņi uz portāla, zem kura paredzēta dzelzceļa transportlīdzekļa vai autotransporta līdzekļa pabraukšana;

5.6. vanšu celtņi - celtņi, kuru nesošā konstrukcija ir vanšu troses, kas nostiprinātas balstu augšējā daļā, un satveršanas ierīce ir piekarināta kravas ratiņiem;

5.7. celtņi ekskavatori - ekskavatori, kas paredzēti darbam ar trosēs iekarinātu kravas satveršanas ierīci;

5.8. elektriskie kravas ratiņi, kas kopā ar vadības kabīni pārvietojas pa virszemes sliežu ceļiem.

6. Atkarībā no pārvietošanās mehānisma konstrukcijas izlices celtņus klasificē šādi:

6.1. autoceltņi;

6.2. kāpurķēžu celtņi;

6.3. pneimoriteņu celtņi;

6.4. speciālās šasijas celtņi;

6.5. dzelzceļa celtņi.

II. Kravas celtņa lietošana

7. Pirms kravas celtņa lietošanas uzsākšanas tā valdītājs vai valdītāja pilnvarots pārstāvis reģistrē kravas celtņi Valsts darba inspekcijā.

8. Kravas celtņi reģistrē (pārreģistrē) kārtībā, kāda noteikta normatīvajos aktos, kuri nosaka bīstamo iekārtu reģistrāciju.

9. Katram kravas celtņim nepieciešama pase valsts valodā. Pasē norādāma vismaz šāda informācija:

9.1. ražotāja, tā pilnvarotā pārstāvja vai importētāja nosaukums un adrese;

9.2. kravas celtņa tips un modelis;

9.3. kravas celtņa numurs un izgatavošanas gads;

9.4. kravas celtņa galvenie tehniskie raksturojumi un rasējumi;

9.5. ziņas par trosēm (ģeometriskie izmēri, stieplu skaits un materiāls) un ķēdēm (ģeometriskie izmēri un materiāls);

9.6. elektroiekārtu un hidroiekārtu principiālās shēmas;

9.7. ziņas par lietotajiem materiāliem (materiālu marka un elektrodu marka);

9.8. ziņas par drošības ierīcēm (galaslēdži un signalizācijas iekārtas);

9.9. kravas celtņa lietošanas ilgums (resurss) gados.

10. Kravas celtņa pases paraugu apstiprina labklājības ministrs. Pasi aizpilda ražotājs, tā pilnvarots pārstāvis vai importētājs (ja ražotājs neatrodas Latvijā).

11. Kravas celtņa pasei pievieno normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā ražotāja, tā pilnvarotā pārstāvja vai importētāja sastādītu kravas celtņa atbilstības deklarāciju, kravas celtņa montāžas un lietošanas instrukciju valsts valodā un kravas celtņa atbilstības sertifikātus.

12. Kravas celtņa valdītājs uztur celtni lietošanas kārtībā, kā arī nodrošina:

12.1. kvalificētu un atestētu personālu celtņa apkalpošanai;

12.2. celtni apkalpojošā personāla mācības un instruktāžu;

12.3. tehnoloģisko procesu, iekārtu apkalpes un darba instrukciju izstrādāšanu, apstiprināšanu un izsniegšanu celtni apkalpojošajam personālam;

12.4. celtņa pases un lietošanas instrukciju glabāšanu un uzrādīšanu Valsts darba inspekcijas amatpersonām un pilnvaroto inspicēšanas institūciju pārstāvjiem normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

13. Kravas celtņa valdītājam ir šādi pienākumi:

13.1. sagatavot celtni tehniskajām pārbaudēm, kuras veic pilnvarotās inspicēšanas institūcijas;

13.2. uzturēt kravas satveršanas palīgierīces un taru lietošanas kārtībā un brāķēt to saskaņā ar piemērojamajiem standartiem;

13.3. iekārtot maiņas žurnālu darbu un periodisko apskašu uzskaiti;

13.4. nodrošināt atbilstošu dokumentācijas (piemēram, instrukciju, maiņas žurnāla) noformēšanu;

13.5. veikt iekraušanas un izkraušanas darbu un celtniecības montāžas darbu drošības pasākumus un, ja nepieciešams, organizēt attiecīgo darbu vadīšanu;

13.6. izsniegt norīkojumu darbiem paaugstinātas bīstamības apstākļos (1.pielikums);

13.7. pārbaudīt celtņu operatoru un stropētāju zināšanas un veikt instruktāžas darba vietās;

13.8. ja konstatēti defekti un instrukciju pārkāpumi darbā ar kravas celtni, apturēt celtņa darbību un nodrošināt atklāto trūkumu novēršanu.

14. Kravas celtņa apkalpojošā personāla mācības organizē un atestāciju veic normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

15. Ja kravas celtņa operators tiek norīkots pastāvīgā darbā uz tā paša tipa cita modeļa celtņa, viņam nepieciešama attiecīga instruktāža un jāapgūst praktiskās iemaņas.

III. Kravas celtņa montāža un uzstādīšana

16. Par kravas celtņa drošu montāžu un demontāžu atbilstoši ražotāja instrukciju un šo noteikumu prasībām ir atbildīgs kravas celtņa valdītāja norīkots atbildīgais speciālists.

17. Montējot vai uzstādot kravas celtņus, kas pārvietojas pa virszemes sliežu ceļiem, atbildīgais speciālists ievēro šādas drošības prasības:

17.1. līdzās no zemes vadāmiem kravas celtņiem paredzama brīva eja, pa kuru var pārvietoties celtņa operators;

17.2. virs telpām, kurās uzturas cilvēki, nedrīkst uzstādīt kravas celtņus, kur par kravas satveršanas ierīci tiek izmantots elektromagnēts vai pašgrābis;

17.3. virs telpām kravas ratiņus un ierīces kravu pacelšanai (nolaišanai) caur pārsegumos ierīkotām lūkām ir atļauts lietot tikai tad, ja lūkas atrodas uz vienas ass;

17.4. attālums starp kravas celtņa elementiem un krautnēm horizontālajā plaknē nedrīkst būt:

17.4.1. mazāks par 0,7 m - augstumā līdz 2,0 m;

17.4.2. mazāks par 0,4 m - vairāk nekā 2,0 m augstumā;

17.5. attālumam starp kravas celtņa elementiem vertikālajā plaknē jābūt:

17.5.1. ne mazākam par 2,0 m - grīdas līmenī;

17.5.2. no 0,5 m līdz 1,0 m - virs grīdas līmeņa.

18. Uzstādot kravas celtņus uz jau esošiem sliežu ceļiem (estakādēm), kravas celtņa valdītājam pēc ražotāja lietošanas vai montāžas instrukcijas jāaprēķina, vai attiecīgie ceļi izturēs slodzi, kas rodas, ja kravas celtņi koncentrējas vienā estakādes starpbalstu posmā visneizdevīgākajās slodzes kombinācijās.

19. Kravas celtņu sliežu ceļi (izņemot celtņus, kuri pārvietojas pa dzelzceļa sliežu ceļiem) ierīkojami pēc projekta normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

20. Izlices celtņi jāuzstāda uz atbilstoši sagatavota laukuma, ievērojot grunts kategoriju un raksturojumu saskaņā ar celtņa lietošanas instrukciju.

21. Nav atļauta izlices celtņu uzstādīšana uz nesagatavotas grunts vai laukuma, kura slīpums ir lielāks par lietošanas dokumentos noteikto maksimāli pieļaujamo slīpumu.

IV. Kravas celtņa tehniskās pārbaudes

22. Pilnvarotās inspicēšanas institūcijas veic kravas celtņu kārtējās tehniskās pārbaudes, kā arī ārkārtas tehniskās pārbaudes šo noteikumu 25.punktā noteiktajos gadījumos.

23. Pilnvarotās inspicēšanas institūcijas veic šādas kravas celtņa kārtējās tehniskās pārbaudes:

23.1. daļējo tehnisko pārbaudi, kas ietver:

23.1.1. celtņa apskati un novērtēšanu darbībā, vizuāli pārbaudot atsevišķus kravas celtņa elementus;

23.1.2. celtņa metālkonstrukciju un to savienojumu stāvokļa pārbaudi (plaisas; deformācijas; sienīņu biezuma, skrūvju un kniežu diametra maiņa korozijas un nodiluma dēļ; citi iespējamie defekti);

23.1.3. kāša un tā piekares stāvokļa pārbaudi (izdilumi, plaisas);

23.1.4. trošu un ķēžu stāvokļa un to stiprinājumu pareizības pārbaudi;

23.1.5. skrieņļu, asu un to stiprinājuma detaļu, kā arī izlices stiprinājuma elementu stāvokļa pārbaudi;

23.1.6. kravas celtņa elektriskā zemējuma un izolācijas stāvokļa pārbaudi, nosakot elektriskās strāvas plūsmas pretestības un izolācijas pretestības lielumu atbilstību pieļaujamajiem;

23.1.7. kravas celtņa, pretsvara, balasta un izlices parametru atbilstības pārbaudi, salīdzinot ar pasē norādītajiem lielumiem;

23.2. pilno tehnisko pārbaudi, kas ietver:

23.2.1. daļējo tehnisko pārbaudi;

23.2.2. statisko pārbaudi ar pārslodzi 1,25 nominālās slodzes vai pēc ražotāja norādījuma;

23.2.3. dinamisko pārbaudi ar pārslodzi 1,1 nominālā slodze vai pēc ražotāja norādījuma.

24. Kārtējās tehniskās pārbaudes veicamas:

24.1. ne retāk kā reizi trijos gados - pilnā tehniskā pārbaude;

24.2. ne retāk kā reizi gadā - daļējā tehniskā pārbaude;

24.3. biežāk, nekā noteikts šo noteikumu 23.1. un 23.2.apakšpunktā, - atsevišķos gadījumos pēc pilnvarotās inspicēšanas institūcijas norādījuma.

25. Kravas celtņa ārkārtas pilnās tehniskās pārbaudes veicamas šādos gadījumos:

25.1. pēc montāžas, kas saistīta ar kravas celtņa uzstādīšanu citā vietā;

25.2. pēc portālceltņa pārvietošanas uz citu darba vietu;

25.3. pēc rekonstrukcijas un modernizācijas;

25.4. pēc jaunas izlices iekārtas montāžas;

25.5. pēc noslogoto metālkonstrukciju un hidroiekārtu remonta;

25.6. pēc pacelšanas mehānisma kapitālā remonta vai nomaiņas;

25.7. pēc kāša nomaiņas;

25.8. vanšu celtnim - pēc nesošo un vanšu trošu nomaiņas.

26. Pilnvarotā inspicēšanas institūcija pēc tehniskās pārbaudes izdara ierakstu celtņa pasē un izsniedz valdītājam tehniskās pārbaudes protokolu. Ja kravas celtnis atbilst attiecīgajām prasībām, pilnvarotā inspicēšanas institūcija izsniedz valdītājam bīstamās iekārtas drošības pārbaudes zīmi, ko valdītājs piestiprina redzamā vietā uz pārbaudītā kravas celtņa.

27. Kravas celtņa valdītājs piestiprina redzamā vietā uz kravas celtņa plāksnīti ar nākamās kārtējās tehniskās pārbaudes datumu, kā arī celtņa reģistrācijas numuru un celtspēju.

28. Kravas celtņa lietošanas ilgumu (resursu) gados nosaka ražotājs. Ja ražotājs lietošanas ilgumu (resursu) nav noteicis, to nosaka saskaņā ar šo noteikumu 2.pielikumu.

29. Pēc tam, kad pēc valdītāja pieprasījuma ir veikta pārbaude atbilstoši piemērojamajiem standartiem, arī nesošo konstrukciju metāla analīze, atsevišķu mezglu pārbaude un detaļu nodiluma mērījumi, pilnvarotā inspicēšanas institūcija var pagarināt kravas celtņa lietošanas ilgumu (resursu).

V. Kravas celtņa lietošanas drošība